

Script bij Instructievideo

Instructie door Don Moussa Pandzou

Casus 3: Digitale kolonisatie

Mijn naam is Don Moussa Pandzou. Zoal jullie kunnen zien kom ik van elders. Ik ben geboren in Brazzaville, de hoofdstad van de Republiek Congo, het land van mijn moeder. Mijn vader komt uit de Democratische Republiek Congo, dat tot 1960 een Belgische kolonie was. Toen ik vijf was, verhuisde ik met mijn ouders en zus, na een korte stop in Kinshasa, naar België. De keuze voor België leek onvermijdelijk: beide landen delen een koloniale geschiedenis, zoals Nederland met Indonesië en Suriname.

Ik groeide op tussen verschillende culturen. Zoals veel mensen met een migratieachtergrond leef ik voortdurend in dialoog tussen die werelden. Maar die culturen worden zelden als gelijkwaardig gezien. Wat ik hier leerde, gold altijd als waardevoller dan wat ik uit mijn moederland had kunnen meenemen.

De laatste jaren werk ik vaker samen met Congolese vrienden en collega's in Kinshasa. We onderhouden onze banden via sociale media. WhatsApp en Telegram geven ons het gevoel dat we, ondanks duizenden kilometers afstand, in dezelfde kamer zitten. In enkele seconden delen we nieuws, beelden en verhalen. Dat vind ik een prachtige evolutie: technologie verbindt ons sneller en maakt contact eenvoudiger dan ooit.

Toch zie ik ook een keerzijde. In WhatsApp-groepen circuleert vaak nepnieuws. Laatst ging er een filmpje rond waarin de Amerikaanse president Donald Trump zagezegd beloofde troepen naar Oost-Congo te sturen om het conflict daar op te lossen. Het leek authentiek, maar in werkelijkheid was het een bewerkt fragment uit een video die niets met Congo te maken had. Het filmpje verspreidde zich razendsnel via X en WhatsApp. Voor velen leek het echt nieuws.

Dit toont hoe kwetsbaar we zijn. Grote technologiebedrijven – meestal uit het Westen of China – bepalen wie toegang krijgt tot internet, welke informatie zichtbaar is en hoe die circuleert. Zij beheren de digitale infrastructuur en de data. Zo ontstaat een nieuwe ongelijkheid: sommige mensen beschikken over betrouwbare informatie, anderen blijven afhankelijk van vervormde verhalen. Wie informatie beheert, bezit macht.

De Kameroense filosoof Achille Mbembe noemt dit techno-moleculair kolonialisme. Eenvoudiger gezegd: digitale kolonisatie. Een nieuwe vorm van overheersing waarin niet langer land of lichamen centraal staan, maar data, kennis en informatie. Net als in het koloniale tijdperk bepalen anderen wie toegang krijgt, wat waardevol wordt geacht en wie buitengesloten blijft.

Maar digitale kolonisatie gaat verder dan nepnieuws of algoritmes. Ze raakt ook aan de grondstoffen waarop onze digitale wereld gebouwd is. Als je in grote steden als Amsterdam of Brussel rondkijkt, vraag je je soms af waar de grondstoffen vandaan komen voor elektische auto's, fietsen of steps? Neem kobalt, nikkel of goud. Zonder kobalt zouden er geen smartphones, laptops, elektrische steps of auto's bestaan. Meer dan 70 procent van het wereldwijde kobalt komt uit Congo. Daar werken tienduizenden mijnwerkers – vaak kinderen – onder gevaarlijke omstandigheden. Zij leveren het zware werk dat nodig is om de digitale luxe van de rest van de wereld mogelijk te maken.

Script bij Instructievideo

Naast kobalt worden ook koper, goud en nikkel in Afrika en andere delen van het globale Zuiden gedolven. Dit leidt tot ecologische verwoesting en tast het leven van lokale gemeenschappen aan. Het maakt duidelijk dat digitale technologie niet neutraal is, maar gestuurd wordt door belangen die ver van de realiteit van deze mensen afstaan.

Ik ben benieuwd om van jullie te horen welke oplossingen er mogelijk zijn. Hoe kunnen wij toewerken naar een soort digitalisering die eerlijker is voor iedereen, ook voor de mensen van wie wij de grondstoffen nodig hebben. Het is nu aan jullie.

